

L'Escola de Policia de Catalunya dins del model policial català

ELISABETH ABAD I GIRALT

Sotsdirectora de l'Escola de Policia de Catalunya

157

Quan l'article 13 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya assumí les competències per crear una policia autonòmica i per coordinar les policies locals, estava assumint, també, la necessitat de crear una escola de policia pròpia.

Un primer motiu pot ser obvi. És evident que una policia sota la dependència de la Generalitat necessita una institució que ensinistri els professionals que hauran de treballar de policies. Això, però, no és diferent pel que fa als altres cossos policials, ja que tots han de sotmetre els qui en volen formar a part a un procés d'aprenentatge en què adquireixin tots els coneixements, els procediments/habilitats i les actituds —sobre aquests aspectes concrets em detindré més endavant— que els permetran fer front a les seves obligacions quotidianes en l'exercici de la seva futura professió.

Si, tot seguit, es té en compte el fet que entre les facultats que integren la competència autonòmica de coordinació de les policies locals s'inclou, molt encertadament, la formació d'aquests cossos policials, trobem que la necessitat d'una escola de policia és inexcusable. Així, cal un centre on s'imparteixi una formació homogènia per a tots els cossos de policia local, de manera que, en les actuacions dels professionals que pertanyen a cossos diferents, quedi clar que formen part d'un mateix sistema, amb algunes peculiaritats segons els cossos, però que té un mateix patró de fons.

És a dir, calia crear un centre que ensenyés a investigar delictes, a regular el trànsit, a fer funcions de policia administrativa i a prestar serveis de seguretat ciutadana.

Ara bé, això no és tot. Quan es canvia un model és per alguna raó. En el nostre cas, quan a Catalunya es transforma el model policial no és únicament perquè es vulgui canviar uns cossos de policia per uns d'altres, i més tenint en compte que els cossos actuant a Catalunya han tingut tradicionalment un bon nivell de competència professional. El canvi de model es deu, bàsicament, a la necessitat d'organitzar un model policial que estigui més lligat amb l'autogovern del país i

amb tot el que això representa, sense perjudici que, òbviament, el que serà fonamental és que els nous responsables de seguretat siguin capaços de mantenir-la d'acord amb uns estàndards raonables. És a dir, i aquí és on l'escola troba una part important de la seva raó de ser, cal una institució que, a més de ser eficaç en la formació tècnica dels nous professionals —requisit *sine qua non*, però no suficient—, sigui capaç d'educar els futurs professionals en els valors propis de la societat a la qual haurà de servir. Si es falla en aquest aspecte, la gent no acabarà d'entendre la raó per la qual se substitueixen uns bons professionals per uns altres. I això, manté una íntima relació amb quelcom que comentaré més endavant: la necessitat que l'escola serveixi com a centre propulsor i dinamitzador dels necessaris canvis estratègics del sistema, és a dir, la necessitat de tenir un centre que pugui injectar en els cossos policials la saba nova, en forma de nous criteris, substitució de pràctiques defectuoses, etc.

En resum, és evident que un model policial que, en tant que model amb identitat particular, vulgui tenir vida pròpia necessita una institució formativa que li permeti modificar les línies d'actuació dels seus membres mitjançant l'ensinistrament, la formació o l'entrenament.

De fet, el mateix Parlament de Catalunya, en aprovar la Llei 27/1985, de 27 de desembre, de l'Escola de Policia de Catalunya, també estava orientant el model formatiu i policial en una direcció determinada.

CONTINGUT DE LA FORMACIÓ POLICIAL

Observem ara quin és el contingut concret de la formació policial, què és el que se suposa que ha d'ensenyar un centre de formació policial. Ja hem vist que el que cal és que els alumnes aprenguin a fer allò que després hauran de fer quan siguin professionals de la policia; és a dir, patrullar pel carrer, a peu i en cotxe, respondre a demandes dels ciutadans, regular el trànsit, fer denúncies de fets que presumptament constitueixen infraccions administratives o delictes, investigar aquests fets, protegir les autoritats i els béns de les administracions a les quals serveixen, protegir la població en situacions de risc, mantenir la seguretat ciutadana, etc. Però, què cal fer per tal que sàpiguen fer tot això? Vegem-ho.

En primer lloc, cal que coneguin tot allò que fa referència a la seva nova professió. Cal ensenyar-los **coneixements** sobre el contingut de la seva professió. Han de saber quines són les funcions de la policia i quines no. Han de saber quins són els procediments que han de seguir, quines són les lleis que regulen les seves actuacions, quins són els drets que sempre hauran de respectar i protegir, quines són les activitats que el nostre ordenament jurídic estableix com a delictes i que, per tant, la policia ha de perseguir, quins són els mitjans i els recursos de què gaudiran, com funcionen, etc. En un primer moment, cal que sàpiguen tot això, que ho coneguin, perquè són nous en l'ofici. Difícilment es pot treballar en un àmbit en el qual no saps què passa.

En aquest nivell de coneixements, el futur policia professional ha d'identificar la seva nova professió i els mecanismes de funcionament que la presideixen i ha

d'oblidar els tòpics amb què va entrar a l'escola, normalment relacionats amb la filmografia policial nord-americana. Així, ha de saber que, en contra del que es pensa quan no es coneix la matèria, un percentatge altíssim de les funcions policials no tenen res a veure —o molt poc— amb la persecució directa de la delinqüència, sinó que es dediquen a altres funcions de gran rellevància per a la seguretat ciutadana. Tot aquest procés requereix per part de l'alumne una actitud purament intel·lectual, simplement ha de conèixer, saber, identificar —que diria una unitat didàctica d'un currículum formatiu. Malgrat que els coneixements que ha de tenir un policia per treballar en una societat complexa com l'actual són enormes —pensem en els moltíssims àmbits de l'activitat administrativa que requereixen l'actuació de la policia o en la dificultat d'alguns tipus de delictes moderns— fins aquí l'alumne ha de dur a terme únicament una activitat intel·lectual: aprendre coneixements.

Ara bé, és suficient? És a dir, la funció d'un policia és saber molt? Ésser un il·lustrat? Bé, no és dolent que un policia sigui un «lletrat», que sigui molt «culte», ans al contrari, és molt positiu. Entre d'altres per una raó molt clara: una societat difícilment accepta una policia que no tingui un nivell cultural igual a la mitjana de la ciutadania. Així doncs, és clar que, davant de societats com la nostra en què el nivell cultural puja constantment, és molt desitjable que el nivell de coneixements dels nostres policies sigui alt. Aclarit aquest punt, tornem a repetir-nos la pregunta: és suficient?, n'hi ha prou? Una persona que sàpiga moltes coses, que tingui molts coneixements, serà necessàriament un bon policia? La resposta ha de ser negativa. No n'hi ha prou amb saber. Al policia, la població li demana que faci, no que sàpiga. El que passa és que per fer has de saber, prèviament, algunes coses. Però l'obligació del policia, com hem vist, és protegir manifestacions, regular el trànsit, evitar delictes, interposar denúncies, i no únicament saber què és una manifestació, com funciona el trànsit o quin tipus de denúncies ha de gestionar. Què caldrà, llavors? Òbviament, que sàpiga fer tot això, que sigui capaç de dur a terme efectivament totes les activitats pròpies de la funció de policia. Caldrà, doncs, que sàpiga intervenir.

I què cal ensenyar-li? La resposta és clara: **procediments** o, dit d'una altra manera, la forma d'identificar una persona, de regular el trànsit, d'escorcollar un ciutadà, de conduir un cotxe de policia, etc. Així, el futur policia podrà saber quines accions ha de dur a terme quan es trobi davant d'una situació determinada que entra dins de les seves competències. En aquest punt, l'alumne, a més de tenir coneixements, haurà d'obrar, no podrà limitar-se a conèixer, haurà d'actuar, haurà d'haver adquirit **habilitats**, que no són res més que la capacitat d'actuar davant de situacions o dificultats específiques amb un resultat esperat positiu. En aquest punt, sí que ens trobarem a prop del que normalment es coneix com formació professional. Aquí podríem pensar que l'aprenent de policia —si se'm permet el terme— està en la mateixa situació que l'aprenent d'electricista, que ha d'aprendre unes habilitats pròpies de la seva nova professió. Ha de saber aplicar i executar allò que haurà de fer quan treballi. Si hi ha dues persones que estan agredint una tercera enmig del carrer, aquell o aquella policia no haurà de posar-se a recitar l'article de no sé quina llei que diu que aquesta situació és contrària al dret

o a pensar en els possibles problemes familiars o psicològics que han portat els agressors a comportar-se d'aquesta manera tan violenta, sinó que ha de saber com reduir-los amb el mínim de violència possible, detenir-los si cal i fer les diligències oportunes.

Ara, però, cal preguntar-se si realment la formació policial, de la qual acabem de dir que té un component professional important —de fet no podria ser de cap altra manera— consisteix únicament a ensinistrar els futurs policies en una sèrie de procediments amb les habilitats corresponents, que s'apliquen, de manera mecànica, a cadascuna de les situacions policials. En el supòsit d'una resposta afirmativa, en acabar el Curs de formació bàsica, els alumnes superarien el curs en cas que sabessin aplicar mecànicament els procediments/habilitats a cadascuna de les situacions donades. Si fos així, no hi hauria cap tipus de problema, ja que, un cop al carrer, posarien en marxa el procediment en funció de la situació, igual que un tècnic electrònic sap que en un ordinador un cable d'un color determinat ha d'anar lligat amb un altre d'un color també determinat. Tanmateix, estaríem davant d'una formació professional clàssica i, fins i tot, no hi hauria cap raó per no incloure la formació policial amb la resta de formació professional en el corresponent institut d'FP. Alguns pensaran que això és un disbarat, i probablement ho seria. Ara bé, no per la raó que molts poden pensar, que la formació policial comporta treballar amb una informació que és difícilment encabible en un institut de formació professional, sinó perquè, tot i que estem bàsicament davant d'una formació professional i que, per tant, un alumne que normalment sàpiga aplicar els procediments ha d'aprovar el curs —que quedi clar que no estic parlant ara del procés d'avaluació en sentit estricte, en què formalment es pot suspendre, tot i aprovant el que en el currículum figura com a «intervencions», si se suspenen altres parts—, no estem davant d'una formació professional equiparable a la formació en electricitat o en electrònica—i que ningú no s'ofengui, estic dient que són diferents, no que l'una sigui superior a l'altra. I no estem davant d'una formació professional clàssica per diverses raons. Esmentem-ne tres.

En primer lloc, la policia treballa amb persones. Ja sé que es pot dir que en moltes branques professionals es dona aquesta situació. Però en el cas de la policia, el fet que els destinataris de la seva feina siguin els ciutadans, les persones, fa que s'hagin de tenir en compte molts factors subjectius i variables, de manera que és impossible de donar una resposta mecanitzada. Una persona que truca per telèfon explicant que ha passat no sé què en el pis de dalt pot ser que estigui explicant un delictes, que tingui mania al seu veí, que no sàpiga que els veïns s'estan canviant de pis, que es vulgui fer veure perquè està sola, etc. És a dir, tot i que sí que es pot formar la policia per saber respondre a aquesta situació, la resposta mai no pot ser mecanitzada.

D'altra banda, hi ha la qüestió de la complexitat de la realitat. La policia ha d'afrontar, cada cop més, situacions en què intervenen nombrosos factors, que poden fer-les derivar cap a finals radicalment diferents. A més, la societat és cada vegada més dinàmica i es transforma a una velocitat de vertigen. Així, situacions desconegudes i impensables fa deu anys —com ara el desenvolupament de la informàtica i els camps col·laterals, la immigració magribina, la supressió de fron-

teres en l'àmbit de Schengen, la problemàtica canviant de les drogues, etc.— són avui de manifesta actualitat i requereixen respostes policials que ningú no podia imaginar no fa gaire.

La tercera raó és que els valors canvien ràpidament. Molt lligada amb el punt anterior, trobem que la manera de viure i els nostres valors —o alguns d'aquests valors— canvien en períodes molt curts de temps. Així, mentre que en la primera meitat del segle, allò que ensenyava l'avi com a bo o com a normal s'adaptava a tota la vida dels néts sense —o amb poques— dificultats, ara té una vigència cada cop més curta. Fumar ha passat de ser un hàbit obligat per a tothom —i sobretot per als joves— a ser quelcom considerat nociu i que pot generar enfrontaments entre ciutadans que tenen l'hàbit —o el vici— de fumar i d'altres que desitgen que ningú no fumi al seu voltant perquè consideren que és perjudicial per a la seva salut. Ha passat de ser un escàndol familiar el fet que un jove de disset o divuit anys no dormi a casa la nit dels dissabtes a ser un comportament freqüent. El mateix concepte de moralitat o d'escàndol públic ha canviat considerablement.

Com es pot veure, tots aquests factors fan inviable i del tot impossible que la formació policial es limiti a mecanitzar respostes de procediments davant de situacions concretes. D'entrada, perquè el nombre de situacions seria inacabable; per molt de temps que dediquéssim a la formació bàsica, sempre trobaríem una situació més o una variació més d'una situació plantejada. Simplement el fet d'ensenyar a percebre la variació de les situacions bàsiques originals ja implica una dificultat no gens menyspreable. Com podem solucionar-ho, això? Bé, la resposta no és unidireccional, ha de ser necessàriament complexa.

D'una banda, òbviament, sí que cal treballar amb situacions bàsiques, que són les que es donen amb més freqüència dins de la vida professional d'un policia. No costaria gaire fer una llista de les més bàsiques, però començaríem a discutir quan anéssim allargant aquesta llista. De fet, resulta útil treballar aquestes situacions perquè així els alumnes veuen com les poden resoldre —o com han de fer-ho— sota paràmetres preestablerts.

En segon lloc, no s'han d'ensenyar les situacions com quelcom tancat, previst i inalterable, sinó com quelcom que exigeix que el policia vagi aplicant un procediment/habilitat quan vegi que, efectivament, es dona el supòsit per a la seva aplicació. És a dir, cal treballar situacions evitant la mecanització irreflexiva.

Com a conclusió dels dos aspectes anteriors, també cal imbuir *critèris d'actuació* en els futurs policies. I quan dic criteri ho dic en el sentit més ampli. Si es vol, també ho podem anomenar *seny professional*. El contingut d'aquest seny ha de ser divers. Des del sentit de l'oportunitat, fins a l'habilitat personal, la percepció dels riscos implicats o la valoració de les diverses possibles respostes, entre d'altres. Un altre tema és com s'enseny aquest seny. És segur que tota la formació n'ha d'estar impregnada i que té molt a veure amb la qüestió de què parlarem tot seguit.

Tot el que hem exposat fins ara quedaria buit si no esmentéssim un altre element d'una rellevància fonamental en la formació policial, que són les **actituds**. Els futurs policies han de tenir o adoptar unes actituds determinades per al desenvolupament de la seva feina. Per bé que qualsevol currículum de formació professio-

nal inclou actituds entre tot el que han d'aprendre els alumnes —a més dels coneixements i els procediments/habilitats—, en el cas de la formació policial les actituds adquireixen una rellevància nuclear. S'ha de tenir en compte que el policia és el garant més immediat de les nostres llibertats, és aquell qui està legitimat per utilitzar la força contra nosaltres —sempre que es donin un requisits establerts per la llei, és clar—, i també és aquell qui treballa al carrer en una institució que està oberta vint-i-quatre hores al dia i que constitueix un recurs d'urgència en multitud de situacions. Tot això comporta que actituds com la voluntat de servei —proactivitat—, el respecte cap a les persones o el saber estar en cada situació siguin bàsiques per al policia. Entre aquestes actituds, i en coherència amb allò que s'ha dit en el paràgraf anterior, cal destacar la flexibilitat i l'adaptabilitat necessàries per poder assimilar, i després aplicar, criteris genèrics a situacions específiques. No voldria acabar de parlar d'actituds sense esmentar-ne dues de gran rellevància per a un professional de la policia de Catalunya. Una, estrictament professional, és la «fredor» o el «professionalisme» en les seves actuacions. Vull dir que un policia ha de dur a terme la seva actuació sense identificar el problemes que té en el desenvolupament de les seves tasques amb la seva vida personal. Vull dir que un professional de la policia no pot interpretar un comentari inadequat d'un ciutadà quan se'l denuncia per haver incomplert la normativa administrativa, per exemple, com una qüestió que afecta la seva dignitat personal, sinó com un incident professional que no ha de modificar ni alterar la seva actuació professional. De la mateixa manera que un policia no pot perdre el control davant un incident amb ferits greus, sinó que ha de pensar en la millor manera d'obtenir atenció per a les persones ferides. D'altra banda, un policia de Catalunya ha de tenir una sensibilitat especial davant dels fets culturals i socials propis del nostre país, ja que aquests són els que han determinat la seva pròpia existència. Al mateix temps, això no els ha de fer perdre de vista que estan en un cos policial subjecte a unes normes i a una organització que cal respectar.

1. L'articulació pràctica de coneixements, procediments i actituds

Tota la formació que es dona a l'escola ha de contenir coneixements, procediments i actituds. Així, a l'Escola de Policia de Catalunya, tot i que hi ha activitats en les quals, per exemple, predominen els continguts i d'altres en les quals, majoritàriament, s'ensenyen habilitats, normalment trobarem coneixements, habilitats i actituds en la majoria de les activitats que s'hi duen a terme. Una altra cosa seria incompreensible, i el seu intent tindria resultats francament nefastos.

Tot i que en els cursos de l'Escola hi ha activitats en què predomina el coneixement i d'altres en què predominen els procediments, és molt important que tot estigui lligat i que l'alumne no les interpreti com compartiments estancs. És a dir, tot ha d'estar impregnat de la mateixa filosofia i tot ha d'estar dirigit a la formació per dur a terme tasques policials. Això significa diverses coses:

- a) Que les classes de dret o d'altres matèries que no són en si mateixes policials han d'estar orientades a la realitat policial —amb algunes honroses excep-

- cions—, de manera que la línia del programa sigui unitària, l'alumne n'identifiqui la seva utilitat i sàpiga aplicar la part que l'afecta. Amb això vull dir que l'alumne, sens perjudici que hagi de fer prèviament abstraccions, ha d'estudiar i treballar les matèries aplicades a les necessitats i problemàtiques policials.
- b) Que els continguts de les matèries més teòriques i els de les més pràctiques han de partir de les mateixes premisses, amb solucions que vagin en la mateixa direcció.
- c) Que cal aconseguir, tant com sigui possible, posar els alumnes en situacions properes a les activitats policials reals. Aquesta serà l'única manera que els puguem ensenyar a ser policies i que els permetrà que després puguin identificar les situacions quan se les trobin —encara que, com he dit abans, això mai no esdevindrà al cent per cent.

163

Aquí possiblement arribem a un dels punts més crucials de la formació policial moderna: el treball en situacions policials. Com es pot fer això? Com podem posar els alumnes en situacions similars a les que es trobaran quan exerceixin de policies? Aquest és, sens dubte, el repte que estan afrontant els centres de formació més avançats del nostre context occidental. Les respostes ofertes van, essencialment, en dues direccions.

D'una banda, tenim la simulació o el *role-playing*. Aquest mètode —o aquesta tècnica— que coneixereu tots els qui hàgiu treballat en formació, consisteix a simular una situació real, en la qual diferents persones actuen o juguen algun dels diversos papers concurrents. La manera d'organitzar aquestes activitats pot ser molt diversa. Així, poden ser els mateixos alumnes que interpretin els diferents papers. En aquest supòsit, la persona que dirigeixi la sessió haurà d'estar molt pendent que cadascun faci realment el que ha de fer i no una altra cosa. Presenta la dificultat que, normalment, els alumnes no graduen correctament el grau de dificultats que han de plantejar als seus companys policies. L'avantatge, però, és que és molt barat, només requereix espais físics dissenyats de manera que recordin escenaris reals —un supermercat robat, un domicili particular, una comissaria, una sala de vistes, una plaça pública, etc.—, de manera que l'alumne pugui situar-se físicament en la situació simulada. La versió més elaborada del mètode és la que compta amb personal dedicat únicament a treballar en aquestes situacions; és a dir, unes persones que, seguint les instruccions dels encarregats del disseny de la formació, interpretin els papers no policials i plantegin les dificultats que els professionals de la policia es poden trobar en les diferents situacions que es treballen, de manera que les simulacions segueixin les pautes per a les quals van ser pensades. No és necessari que es tracti d'actors professionals, encara que han de tenir alguna formació en arts dramàtiques —és el cas del Quebec. També es poden contractar actors per quan sigui necessari (experiència de l'EPC el 1995).

En el cas dels comandaments, les simulacions de situacions reals es fan mitjançant el mètode d'*assessment*.

L'altra línia en què es dirigeixen les respostes són les formatives en els cossos policials durant el període d'aprenentatge. No és un recurs excloent de l'anterior, sinó que pot complementar-lo —com es fa, per exemple, al Regne Unit i als Països

Baixos. Es tracta que els alumnes, durant el seu període de formació, estiguin destinats als cossos policials, en àrees i amb programes preestablerts, amb policies en actiu que els facin de tutors —tornaré més endavant sobre la figura de la tutoria— i els ensenyin sobre el terreny com funcionen les activitats policials quotidianes. Aquesta activitat pot ser de gran utilitat. Ara bé, és molt necessari que els tutors estiguin realment preparats, que els alumnes no s'emprin per solucionar debilitats estructurals dels diferents serveis policials —vacances, malalties, vacants sense cobrir, etc.— i, en definitiva, que l'estada en el servei estigui clarament emmarcada en el conjunt de la formació rebuda. La màxima utilitat d'aquestes estades s'obté si estan ubicades entre períodes d'assistència a l'Escola, és dir, si, òbviament, abans de dur-les a terme s'ha rebut alguna formació introductòria sòlida a l'Escola i si, després, hi ha l'oportunitat de tornar a fer una mena de valoració de l'experiència pràctica tenint en compte el que s'havia après en el primer període, afegint-hi nous aspectes que, ara sí, el procés de maduració de l'alumne fa raonable que puguin ser assimilats. Aquest és el sistema que estan utilitzant no únicament el Regne Unit i els Països Baixos, sinó també Suècia i alguns *länder* alemanys, com el de Renània Palatinat, per exemple.

Un altre tema és com s'ensenyen les actituds. No és fàcil donar una resposta directa, empírica i irrefutable. Estem davant d'un cas en què no n'hi ha prou amb memoritzar, amb conèixer ni amb repetir paudament. Estem davant de maneres de comportar-se, de predisposicions davant les coses, de valors molt profunds. En aquests casos, cal una interiorització que no es dona pel que fa als coneixements i als procediments. Com es pot fer, doncs? Com es poden ensenyar pautes de comportament? Són útils les classes en les quals s'«explica» quines són les actituds correctes? Òbviament, no. Si estem parlant de maneres de fer, de comportar-se, allò que serà fonamental, a més de la informació corresponent de quines són i de per què, és que els alumnes vegin que tota la formació està impregnada d'aquestes actituds. Aquí serà molt important la figura de l'instructor policial; aquella persona que ja és un professional de la policia i que fa de tutor dels alumnes durant el temps de formació. Serà fonamental que aquesta persona integri les actituds desitjades en el seu comportament, de manera que el futur policia les vegi, cada dia, encara que no se'n parli. En matèria d'actituds, és molt important no tant el que és diu, sinó com s'actua; allò que es transmet és la manera de fer i no l'explicació. És per això que tota la formació, tots els professors i instructors, hauran de comportar-se dins un marc d'actituds molt proper al que després hauran de seguir els alumnes. Així, un professor que prepari malament les classes o que arribi tard i marxi d'hora difícilment promou entre els seus alumnes una actitud proactiva envers la feina.

4. L'experiència i la formació policial

Arribat aquest punt sembla necessari i inevitable afrontar el tema de l'experiència professional. En l'apartat anterior hem deixat molt clar que la formació policial requereix, per tenir èxit, alguna «experiència» o «pseudoexperiència» professional. Dit així, estem tocant un punt molt «calent» des del punt de vista d'alguns

professionals de la policia —d'aquí i de tot arreu— que tradicionalment han negat la funció formativa de les escoles i han propugnat la pràctica, «el carrer», com la millor escola. Sembla que si, com acabem de dir, una experiència propera a la realitat afavoreix la formació, podem pensar que aquells professionals tenen una certa raó en les seves argumentacions, argumentacions que s'han centrat tradicionalment en la ineficàcia de l'ensenyament ofert pels centres de formació policial. Segons aquesta opinió, els alumnes estudiaven molt a les escoles, però no sabien fer res quan arribaven als seus serveis respectius. No era fins que portaven algun temps treballant-hi i la quotidianitat i els veterans no els ensenyaven que no començaven a aprendre a fer de policies. Hi havia també una crítica addicional: a més d'un ensenyament teòric —o precisament per això—, l'escola ensenyava coses que eren «utòpiques» i que no tenien cap relació amb la realitat, amb la qual cosa els nous policies no feien res més que crear problemes als seus honorats companys que feien les coses com calia fer-les i no com utòpicament les ensenyaven a l'escola.

Aquestes crítiques tenien una base certa pel que fa al caràcter teòric i poc aplicat dels centres de formació policial. És cert que s'ha tendit a una certa il·lustració dels futurs professionals i molts centres de formació van creure que la formació intel·lectual comportaria una policia millor. Posteriorment, es van adonar que això no solucionava els problemes i que calia quelcom més; així, al començament dels anys noranta, tot Europa occidental va ser testimoni d'una revolució dels plans d'estudi policials adreçats cap a una operativitat superior.

Ara bé, si en criticar la formació policial perquè es considera massa teòrica —cosa que, com hem vist, cada cop més és una realitat del passat—, li acabem negant qualsevol virtualitat i pretenem suplir-la per la pura experiència, estarem tancant la possibilitat d'introduir canvis qualitius rellevants en el món de la policia. En efecte, si tot s'ha d'aprendre al carrer, si tot ho ha d'ensenyar el company que té experiència, si tot s'ha de fer com es feia, estem tancant les portes al canvi, estem forçant-nos a repetir els vicis del passat, els petits tripijocs. Si hi ha alguna institució de les que treballen en l'entorn policial que pot contribuir a incorporar nous hàbits i canvis culturals en el món de la policia, aquesta és, sens dubte, l'escola de policia. Si es nega la virtualitat de la funció de l'escola i tot se supleix per la cultura de la cantina —la que creix en el bar on els policies prenen el cafè—, les possibilitats de canvi o de reforma són gairebé inexistentes. Una altra cosa és que els canvis que s'introdueixin des dels centres formatius han de formar part de polítiques més àmplies dels cossos policials i que han de rebre suport dels comandaments dels cossos, ja que, en cas contrari, no farien més que eixamplar el forat que de vegades ha separat els cossos policials i els seus centres de formació. És a dir, quan existeix la constància que cal que els cossos policials modifiquin una sèrie d'actituds o comportaments, bé perquè la societat així ho demana, bé perquè existeix la voluntat política de canviar la imatge o la filosofia dels cossos policials, els centres de formació esdevenen una eina molt valuosa i insubstituïble, si la direcció marcada des d'aquests està consensuada amb els responsables policials, de manera que quan nous professionals impregnats de les noves pautes de comportament arribin als cossos policials rebin el suport de l'estructura del cos

quan topin amb els hàbits i els vicis que encotillen l'organització. Si el nouvingut detecta que aplicar allò que li han ensenyat a l'escola només li representa problemes i que no li serveix per superar els reptes professionals quotidians, acabarà per comportar-se d'acord amb els mateixos paràmetres que els seus companys veterans.

Ara bé, sí que hi ha un punt de connexió molt important entre l'experiència i la formació. Hem vist i hem acceptat que és necessari que els futurs policies —i en el cas dels cursos de comandaments i especialització, els futurs comandaments i agents especialitzats— tinguin un període d'aprenentatge sobre el terreny. Doncs bé, aquí és on la condició de veterà, l'experiència, pot prestar un gran servei a la formació. Tanmateix, aquesta activitat no pot consistir simplement a fer que l'alumne dugui a terme les funcions que exercirà més tard de la mateixa manera com ho farà després. Això seria arriscat i no suficientment pedagògic. Cal que aquest període estigui organitzat per a l'aprenentatge. Per tal d'assolir aquest objectiu, cal que els cossos i serveis policials formin —amb el suport de l'escola, és clar— els professionals que considerin oportuns per fer aquestes tasques de tutoria en la prestació del servei. Així, l'estada en els serveis sí que seria un període d'aprenentatge útil, ja que tothom estaria treballant per a la formació del «practicant». Cal, doncs, que alguns dels professionals que saben perfectament en què consisteix fer de policia aprenguin a ensenyar-la sobre el terreny, en el dia a dia, als futurs companys, dins d'un procés únic d'aprenentatge dissenyat amb objectius homogenis.

166

5. La formació de comandaments

Aquí cal parlar de la importància que, en un moment de manca de recursos, de necessitat de bons gestors i en què s'està creant un nou sistema de seguretat, es formin un bons comandaments que siguin capaços d'estructurar el cos i de gestionar-lo eficaçment. Serà necessari, en la mesura que les funcions del lloc de comandament ho vagin requerint, treballar en els àmbits de gestió, recursos humans, planificació, tècniques de comunicació, etc. Ara podríem tornar a reprendre el tema dels *assessment* com a mètode innovador de selecció i de formació.

Un element que cal considerar és com, en general, però fonamentalment en el camp de la formació de comandaments, l'escola serveix de lloc de trobada dels professionals de la policia i d'intercanvi del que els anglesos anomenen la millor pràctica policial. És molt important crear un àmbit de comunicació entre els comandaments policials, un marc en el qual puguin intercanviar experiències, explicar-se problemes i parlar de solucions. Algunes escoles de comandaments europees han arribat fins i tot al punt d'habilitar espais de reunió «social» per als comandaments, amb el benentès que això afavoreix la comunicació entre les diferents artèries dels cossos policials. Les aules de comandaments han de continuar essent un fòrum d'aprenentatge i de discussió sobre possibles respostes als reptes que ha d'afrontar la seguretat pública al nostre país.

6. La formació continuada i especialitzada

Aquí cal parlar de dos aspectes.

En primer lloc, els canvis en els continguts de la formació policial són tan freqüents que obliguen a una actualització constant dels professionals en actiu. Així, si, per exemple, pensem en el camp legislatiu, veurem els canvis transcendents que hi ha hagut en els darrers anys (noves lleis de procediment administratiu, de policia, nou Codi penal, etc.). És cert que hem agafat un moment legislatiu molt específic que potser dona una imatge sobrevalorada de la intensitat de les innovacions legislatives. Encara que reconeguem que és així, també convindrem que els temps en què una llei rellevant per a la policia sortia cada cinc o deu anys han passat a la història i que cal una actualització constant dels coneixements en aquest àmbit —el període per sotmetre's a aquest tipus de formació no hauria d'excedir els tres anys. El mateix esdevé en altres àmbits en els quals el que ahir semblava una veritat incontestable avui ha quedat absolutament obsolet.

D'altra banda, hi ha la necessitat de donar resposta a les necessitats de formació que un model policial complet comporta. Ara bé, com que la nostra societat presenta, cada cop més, graus de complexitat elevadíssims i que requereixen formació extremadament especialitzada —pensem en els delictes informàtics i contra el medi ambient o en el blanqueig de diners, per exemple-, i la societat es globalitza també cada dia més —anar de punta a punta d'Europa costa unes tres hores anant lent-, ens haurem d'acostumar a compartir. És a dir, haurem de tenir una programació bàsica d'especialització que respongui a les necessitats més rellevants —qualitativament i quantitativament— dels nostres cossos policials i haurem de compartir amb altres centres les especialitzacions que requereixen recursos força idiosincràtics i costosos per a molt pocs alumnes. Possiblement, nosaltres haurem de fer alguna oferta en aquest àmbit cap a la resta de cossos i aprofitar el que ells facin; coses, totes dues, que ja hem fet durant aquests anys.

7. Conclusions

Arran de totes les reflexions que, partint del model de l'Escola de Policia de Catalunya, hem anat fent sobre els reptes que es plantegen a la formació policial com a formació de professionals adequats a la realitat d'una societat en canvi constant, podem extreure algunes conclusions —en concret n'esmentarem tres— que ens ajudaran a anar més endavant en el camí de buscar i oferir les respostes adequades als beneficiaris darrers d'aquestes tasques: els ciutadans.

En primer lloc, cal observar que un programa formatiu com el que hem descrit requereix la progressiva especialització de totes les persones que hi estan implicades —professors, instructors, dissenyadors de cursos, etc.—; especialització que hauria d'aportar els coneixements, els procediments i les actituds propis dels àmbits específics de cada professional. Així, la formació policial, dissenyada des d'una perspectiva fonamentalment professional, podria estar oberta a altres orientacions i als canvis socials.

En segon lloc, i directament relacionat amb l'aspecte anterior, s'ha de ressaltar la necessitat de relacionar la formació policial amb els continguts, els procediments i les actituds propis dels operadors socials i jurídics que comparteixen les seves tasques amb les de la policia. En aquest sentit, no es tracta de formar el policia amb la mentalitat d'altres professionals, sinó de donar-li la informació i les eines de treball que li permetin entendre les necessitats i les prioritats dels altres operadors. Tot i que aquest conjunt d'informacions, que pot tenir diverses vies d'arribada, no representa l'objectiu específic de la formació bàsica, hi ha d'estar molt present si volem que l'aspirant a policia no tingui una visió compartimentada de la seva tasca ja des del mateix moment de la seva preparació. Per tant, les conferències, els seminaris i les trobades, entre altres activitats, són el sistema més natural que permet canalitzar aquest propòsit.

A l'últim, cal tenir present que el fet de donar un enfocament pràctic a la formació policial i d'actualitzar-la constantment requereix una racionalització dels recursos de què es disposa. Si, d'una banda, el caràcter innovador del projecte exigeix un esforç d'inversió, especialment pel que fa als mitjans materials necessaris per vincular la preparació d'una escola de policia amb les pràctiques reals, d'altra banda, hem de ser conscients que cada vegada és més important compartir les experiències i els recursos existents en els altres cossos policials. Els processos de globalització, les línies d'homogeneïtzació social i altres fenòmens que afecten la pràctica policial fan palesa que la preparació a les escoles de policia té, com més va, més punts de contacte que demanen experiències comunes i que, en aquest sentit, seria molt desitjable que l'intercanvi de reflexions sobre la formació policial entre les diverses escoles de l'Estat espanyol i de l'estranger fos freqüent i continu.